

**THE REFLECTIONS OF INFANTICIDE
CONCEPT IN 18TH CENTURY UPON
GERMAN LITERATURE**

18. Yüzyıldaki İnfantisid Olgusunun

Alman Edebiyatına Yansımaları¹

Derya PERK²

Abstract

Infanticide; described in literature as the murder of the children by their parents regardless of their age in fact occurs in different forms and has many causes. As this notion created a social impact, it is handled as a theme in many works. Therefore, this subject is emphasized in many different eras and these cases are reflected upon the works. In German literature too, there are examples dealing with these cases. For Infanticide which in fact has many reasons, one and most common reason for mother is restoring honor by killing their own illegitimate children born out of an extramarital relationships. The Works dealing with this issue are Heinrich Leopold Wagner's "Kindermörderin" (The Child Murderess), Karl Friedrich Staudlin's "Seltha, die Kindermörderin" (Seltha, The Children Murderess), Johann Wolfgang von Goethe's "Vor Gericht" (In Court) and Patrick Süskind's "Das Parfum" (Perfume). But if we narrow down, the works written in or tell about 18th century are profound examples. Reasons to murder her own child for a mother such as not to be excluded from her neighborhood, to be able to stay secret or set up a new life, her emotions towards the father of her child, and also the changing punishments given to these cases over the years and the way how they were perceived in the society can be revealed from these works. Briefly, how this Notion was dealt with in literature will be emphasized by touching also how it was met in society and law system in Germany.

Keywords: German Literature, 18th century, infanticide, child murder

Özet

Literatürde çocukların ebeveynleri tarafından yaş gözetmeksizin öldürülmesi anlamına gelen infantisid farklı şekillerde karşımıza çıkmakta ve bu vakanın işlenmesinde bir çok sebep gösterilmektedir. Kuşkusuz bu kavram toplumsal bir etki yarattığından edebiyatta çok sayıda eserde motif olarak işlenmiştir. Öyle ki bir çok farklı dönemde bu konu üzerinde durulmuş ve bu vakalar eserlere yansıtılmıştır. Alman Edebiyatında da bu vakanın işlendiği örnekler rastlanmaktadır. Bir çok sebebi olan infantisid'in bir sebebi de evlilik dışı bir ilişkiden doğan çocukların anneleri tarafından namuslarını temizlemek için öldürülmesidir. Sıkça ele alınan bu konunun işlendiği eserler arasında Heinrich Leopold Wagner'in "Kindermörderin" (Çocuk Katili), Karl Friedrich Staudlin'in "Seltha, die Kindermörderin" (Çocuk Katili Seltha), Johann Wolfgang von Goethe'nin "Vor Gericht" (Mahkemede) ve Patrick Süskind'in "Das Parfum" (Koku)'ü yanı sıra bir çok eser yer almaktadır. Ancak bir sınırlama yapılarak 18. yüzyılda kaleme alınan ya da o dönemi anlatan adı geçen eserler, bu çalışmanın örneklerini teşkil edecektir. Bir kadının yaşadığı çevrede hor görülmemek, ifşa olmamak veyahut hayatını yeniden kurabilmek için evladını öldürmesinin sebepleri, çocuğunun babasına olan duygusu, ayrıca bu vakaların zaman içerisinde değişen cezaları ve

¹ Alanya Alaaddin Keykubat Üniversitesi'nin ev sahipliğinde düzenlenen 2. Uluslararası Sosyal Bilimler Sempozyumu'nda sunulan bildirinin genişletilmiş halidir.

² Araştırma Görevlisi., Ankara Üniversitesi, Dil ve Tarih – Coğrafya Fakültesi, Batı Dilleri ve Edebiyatları Bölümü, Alman Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, der@ankara.edu.tr

toplumda algılanış biçimleri eserlerden yola çıkarak ortaya konulacaktır. Kısaca Almanya'da bu olayın toplumda ve hukuk sisteminde nasıl karşılandığına değinilerek edebiyatta nasıl işlendiği üzerinde durulacaktır.

Anahtar Kelimeler: Alman Edebiyatı, 18.yüzyıl, infantisid, evlat cinayeti

Giriş

Literatürde çocukların ebeveynleri tarafından yaş gözetmeksizin öldürülmesi, infantisid kavramıyla açıklanır. Bu vakalar için Rohde sekiz farklı sebep tespit etmiştir. Bunlar; intihar, pozitif psikotik semptomlar, çocuk istismarı, tükenmişlik sendromu, neonatisid (yenidoğanı öldürme), özgecil öldürme, intikam (Medea sendromu) ve cinsiyet ayrımıdır (akt. Gebel, 2006:5). Bozankaya (2010) ise sebepler arasında Gebel'den farklı olarak namusunu kurtarma, maddi sıkıntılar, baba eviyle sorunlar, partnerin rolü, bencillik, çaresizlik, ağır zihinsel gerilik ve psikoz, ağır bir depresyonda olan kadının çocuğunu geride bırakmama isteği üzerine ortaya çıkan intihar, doğumun etkisi ve inkâr edilen hamileliği göstermiştir. Farklı sebeplerde ortaya çıkan infantisid vakası edebi eserlerde de sıkça ele alınan bir konu olmuştur.

İlk olarak MÖ 7. yüzyılda Hesiodos'un Theogonia'sında karşımıza çıkan (Lembacher, 1996:3) Medea motifi de, bir annenin oç almak uğruna çocuklarını öldürmesini anlatır. Kolkhis Kralı Aietes'in kızı olan Medea, kendisiyle evlenmesi şartıyla Iason'a baş edemeyeceği bir görevi tamamlamasında yardımcı olur. Görev tamamlandı, figürler evlendikten sonra Medea'dan iki erkek çocuğa sahip olan Iason, Korintlî Glauke'ye aşık olur. Medea bu duruma çok öfkelenir ve Glauke'ye onun ölümüne sebep olacak büyüdü bir elbise hediye eder. Glauke bu elbiseyi giydiği anda elbise tutuşur ve onu kurtarmaya çalışan babasıyla birlikte yanar. Ancak öfkesi dinmeyen Medea, Iason'a daha çok acı vermek için iki oğlunu da öldürür. Bu olaydan sonra Medea, bir ejderha üzerinde Atina'ya kaçar ve orada Kral Aigeus ile evlenir. Kral Aigeus, Medea'nın eve yeni dönen oğlunu zehirlemeye çalıştığını görmesiyle karısını kovar. Medea, Aigeus'tan olan oğlu Medos'u da yanına alarak Asya'ya kaçar (Fink, 1993: 194-195).

Euripides (MÖ 485-406), Seneca (MÖ 2 – 65), Gillpanzer (1791 – 1872) (Häşler; Häşler, 2008: 21-22) gibi birçok isme ilham kaynağı olan Medea figürü ve bir çocuğun annesi tarafından oç almak uğruna öldürülmesi, günümüzde Medea Sendromu olarak adlandırılmaktadır (Gebel, 2006:5).

Alman Ortaçağına ait *Hildebrandslied*'de bir babanın savaş esnasında öz oğlunu öldürdüğü anlatılmaktadır. Eski Yüksek Almancayla yazılmış, ilk 68 kıtası günümüze ulaşan ve devamının var olup olmadığı bilinmeyen Alman Ortaçağına ait eser, 9. yüzyılda bir manastırda bulunan dini bir metnin içerisine yazılmıştır (Millet, 2008: 25-26). Hikâyede Dietrich von Bern'in emrindeki Hildebrand, 30 senelik bir aradan sonra memleketine döner. Oğluyla karşılaşan Hildebrand, ona babası olduğunu açıklar. Bunun üzerine oğlu babasının şehit düştüğünü söyler ve onunla alay eder. Artık şövalyeler savaşıacaktır, çünkü askeri onur baba-oğul sevgisinden üstündür. Baba figürünün, ilahi tanrıya seslendiği bu kahramanlık destanının sonu açık bırakılmaktadır. Ancak eserdeki sert üslup ve aktarımlardan Hildebrand'ın oğlunu öldürdüğü anlaşılmaktadır. Buna karşın 13. yüzyılda yazılan *Jüngeres Hildebrandslied*'de baba-oğul karşılaşması mutlu son ile biter (Rothmann,2003: 13-14).

İnfantisid yani çocuğun ebeveynleri tarafından öldürülmesi, çalışmanın başında verilen örneklerden anlaşılacağı gibi farklı yüzyıllarda edebi eserlerde motif olarak kullanılmıştır. Bu motifi çalışmamızda üzerinde durulacak şekli ise namusunu kurtarmak sebebiyle annenin çocuğunu öldürmesidir ve bu vaka 18. yüzyıl Almanya'sı örnekleri ile kısıtlanacaktır.

18. yüzyılda kadınların, zor şartlarda tarım alanlarında çalışmakta iken şehirlere göç etmeye başlaması bu vakaların oluşumundaki sebepler arasında gösterilebilir. Göç, kadınların yaşam biçimini oldukça değiştirmiştir. Bir yandan üzerlerindeki mahalle baskısı kalkmış, diğer yandan yardımcı olarak taşındıkları ailelerin yanında güvenlikleri azalmıştır (Mitterauer'den akt. Bachmann, 2005: 4). Çoğu ailesiz olan bu kadınlar, genelde 25 - 40 yaş arasında olup erkeklerin yuva kurmayı düşünmedikleri, hatta korunmasız kadın olarak algılandıkları çalışanlardı (Labouvie, 2012: 16). Birlikte oldukları erkekler ise bu hor gören düşünce yapısına sahip, genelde evli erkekler veya çalıştıkları evin oğullarıydı (a.g.e. s.18). Özetle bu erkekler sınıf olarak bahsi geçen kadınlardan üstün, kadınlar ise onlara karşı savunmasızdı. Maruz kaldıkları durumu genelde gizleyen kadınlar, toplum tarafından hor görülmekteydi. Bunun sonucu olarak hepsi olmasa da bazı kadınların bu suç korku ve iletişimsizlik sebebiyle işlenmiş olduğu görülmektedir.

Bu vakaların toplumda algılanışı ve cezaları zaman içerisinde değişiklik göstermiştir. İnfantisid'i doğumdan hemen sonra olması kaydıyla olağan kabul eden kültürler mevcuttur, ancak ebeveynlere tanınan belirli süre geçtiği takdirde cezalandırılmaktadırlar (Krausse, 2002: 171).

Antik Dönemde hamileliği sonlandırmak veyahut yeni doğan bebeği öldürmek yasaldı. Yeni doğanın yaşama hakkı - ki bu bebek ailelerin yanlarında çalıştırdıkları kölelerin de olabilirdi - aile reisleri, yani erkekler tarafından belirlenmekteydi. Hem Antik Yunan'da hem de Eski Roma'da maddi sebepler, hastalıklar ve engelli doğumlar çocuğun öldürülmesinde geçerli sebep sayılmaktaydı (Kalelioğlu, 2012: 4). Roma İmparatorluğu'nun sonlarına doğru kadının toplumdaki konumu değişmiş ve itibarı artmış olsa da çocuğun yaşam hakkı hâlâ babanın kararına bağlıydı. Annenin çocuğun yaşamına son vermesi ise akraba cinayeti olarak kabul edilmekle birlikte ağır cezai yaptırımlar uygulanmaktaydı. I. Konstantin'in (MS 274 - 337), MS 318'de çıkardığı yasayla bu durum değişmiş ve baba tarafından işlenen cinayet akraba cinayeti (parricidium) olarak kabul edilmiştir. Bu yasayla birlikte artık baba da anne gibi böyle bir vakada ölüm cezasına çarptırılmaktaydı (Häßler; Häßler, 2008: 31-32).

Hıristiyanlık öncesinde ise iki çeşit kadın - erkek ilişkisi kabul edilmekteydi. Bunlardan biri kanuni evliliktir ki burada kadın ve çocuklar maddi manevi her türlü hakka sahiptir. Diğerinde ise kanuni bir evlilik bulunmamakla beraber toplum tarafından doğal karşılanan bir ilişki mevcuttur. Bu ilişkiden doğan çocukların bakımı babaya ait olmakla birlikte anne ve çocuklar hiç bir maddi hakka sahip değildir. Yasal olmayan bu ilişkiden doğan çocukların yaşama hakkını ise babaları belirleyebilmekteydi (Frenzel, 1988:757). Cermenlerde de kadınların söz hakkı yoktu, hatta hukuki boyutta on iki yaşını doldurmamış bir çocukla veya ruh sağlığı yerinde olmayanlarla eş tutulmaktaydı. Ancak kadının saygınlığı ve baskınlığı konusunda bazı Cermen halklarında farklılıklar görülebilmekteydi. Örneğin Cermen kökenli Frizlerde 800'lü yıllarda kadınlar, evlatlarının öldürülmesiyle ilgili fikir hakkına sahipti (His'den akt. Häßler; Häßler, 2008: 33-34).

Bahsi geçen cezalar 1500 yılından itibaren oldukça ağırlaştırılmıştır (Rameckers'den akt. Bischoff, 2006: 5). Kayser V. Karl döneminde, 1532 yılında çıkan Constitutio Criminalis Carolina Ceza Kanunu ile çocuğunu öldüren kadınlar artık diri diri gömülecek, suda boğulacak ve hatta ateşli maşalarla cezalandırılacaktır. Bu ceza, kanunun 131. Maddesinde şu şekilde açıklanmaktadır:

"Bir kadın, doğmuş ve uzuvları yerinde olan bir çocuğu öldürürse diri diri gömülecek ya da kazığa oturtulacaktır. Ancak tercihen, umutsuzluğu önlemek için suda boğulmalıdır. Korkutmak için cinayetin işlendiği yerde gömülüp kazığa da oturtulabilir ya da suçlu suda

boğulmadan ateşli maşayla parçalanabilir. Bu, kurulun kararına bağlıdır.” (Häßler; Häßler, 2008: 39).

19. yüzyıla kadar geçerli olan ve V. Karl'ın utanç verici mahkeme kararları olarak adlandırılan bu ceza kanununa göre tüm evlat cinayetleri bir tutulmaktaydı. Çocukların resmi ya da evlilik dışı bir ilişkiden olması kararı değiştirmemekteydi. Değindiği gibi o dönemde en ağır ceza olduğu kabul edilen suda boğma cezası uygulanmaktaydı. Katil genelde bir tavuk veya köpeğin içerisinde bulunduğu bir çuvala konulup suya atılmaktaydı (Deutsch, 2008: 56)³. Aynı zamanda bu vakaları önlemek ve caydırıcı hale getirmek için de adımlar atılmış, üst mercilerin bu tür vakaların peşine düşmesi yönünde karar alınmıştır. Önlem olarak ebeler ya da eczacılar da gözetmen olarak görevlendirilmiştir (Van Dülmen'den akt. Bischoff, 2006: 6).

Aydınlanma Döneminde de evlilik dışı çocuk sahibi olup, evlatlarını öldüren kadınlar, hayvanlar bile çocuklarına sahip çıktığı için “canavar”, çocukların ellerinden vafiz olmayı ve toprağa verilme hakkını aldıkları için “dinsiz” ve kendini koruyamayan bir sübyanı öldürdükleri için ise “zalim” olarak tanımlanmaktaydı (akt. Ulbricht, 1997: 235). Ancak zamanla ceza kısmen hafifleyip kılıçla infaza dönüşmüştür. 1720 yılında I. Friedrich Wilhelm'in genelgesiyle kadınlar tekrar çuvalda boğulma cezasına çarptırılmıştır. Bu süre içerisinde değişen bir diğer durum, ceza oranıyla ilgilidir. Cezalar ağırlaştırıcılığı korurken cezaların infazı azalmıştır. Bunun sebebi ise ciddi tıbbi kanıtların gerekliliğidir (akt. Deutsch, 2008: 57). Bu kanıtlar ise ölü çocuklara uygulanan “su ve akciğer” testi ile bulunuyordu (Häßler; Häßler, 2008: 46). Öncesinde istenen kanıtlar daha genel olup değişkenlik gösterebiliyordu. Margaretha Braun davası bunun somut örneklerinden biridir. 1713 yılında evin beyi tarafından tecavüze uğradığını belirten Braun, vahşi, günahkâr ve inançsız olarak anılmıştır. Somut delillerin (*corpus delicti*) – ki burada aranan tıbbi delillerdi- olmamasına rağmen, çocuğunu nehre atması, sonrasında kanlı ayakkabılarını yıkaması ve üstünü değiştirip kanlı kıyafetlerini evde saklaması Braun'un cezalandırması için yeterli kanıtlardı (Labouvie, 2012: 10-11).

Aydınlanma düşüncesinden çok etkilenen Büyük Friedrich ise kılıçla infaz cezasını yeniden uygulamaya koymuştur. Ayrıca katilin kilise tarafından diskrimine edilmesine de karşı çıkmıştır. Görüldüğü üzere bu konu o dönemde ciddi bir şekilde takip edilmiş ve vakaları önlemek için uğraş verilmiştir. Öyle ki ismini vermeyen, ancak Adrian von Lamezan olduğu anlaşılan bir Mannheim meclis üyesi, 1780 yılında evlat cinayetlerinin nasıl önenebileceği konusunda bir ödül sorusu hazırlamıştır. Birçok cevap alan Lamezan'a, bu cevapların yanı sıra 400 adet bilimsel çalışma da sunulmuştur. Lamezan'ın bu çalışmasına elbette 1765 yılına ait evlat cinayeti yasası zemin hazırlamıştır. Büyük Friedrich bu yasanın hazırlanmasında, var olan cezaların caydırıcı olmadığı kanaatine varmış ve çıkardığı yasalarla bu vakanın işlenmesinde payı olan herkesin cezalandırılmasını amaçlamıştır. Evlilik dışı doğan çocukları ve annelerini koruma altına alma çabaları ise maddi sebeplerle uygulanamamıştır (Deutsch, 2008: 57-62).

Bu dönemde gerçekleşen ve toplumda önemli bir sorun haline gelen evlat cinayetlerini anlatan çok sayıda eser verilmiştir. Öyle ki yakın tarihli yayınlar arasında bile o dönemin vakalarını anlatan veya bunlara değinen eserler mevcuttur. Öne çıkan eserler arasında Johann Wolfgang von Goethe'nin *Urfaust* (Faust), Heinrich Leopold Wagner'in *Kindermörderin* (Evlat Katili), Karl Friedrich Stäudlin'in *Seltha, die Kindermörderin* (Evlat Katili Seltha), Johann Friedrich Schiller'in *Die Kindsmörderin* (Evlat Katili), Gottfried

³ Yakın bir ceza Antik Roma'da ebeveynlerinden birini öldüren kişiye verilmekteydi. Mahkûm elbiseleri çıkarılıp kırbaçlandıktan sonra bir köpek, horoz, yılan ve maymunla ağız dikili bir çuvala koyularak derin suya atılmaktaydı (akt. Aşkit, 2006: 123).

August Bürger'in *Des Pfarrers Tochter von Taubenhain* (Taubenheim'li Papazın Kızı), Friedrich Hebbel'in *Maria Magdalena*, Gerhart Hauptmann'ın *Rose Bernd*, Bertolt Brecht'in *Von der Kindsmörderin Marie Farrar* (Evlat Katili Marie Farrar), Peter Turrini *Kindsmord* (Evlat Cinayeti), August Gottlieb Meißner'in *Die Mörderin* (Katil), Patrick Süskind'in *Das Parfum* (Koku), ve Michael Kumpfmüller'in *Durst* (Susama)'u bulunmaktadır. Sayılan eserlerin tümünde evladını öldüren veyahut öldürmeye çalışan anne figürü yer almaktadır. Bu bağlamda konunun yazarlar tarafından nasıl ele alındığı ve kurgulandığı adı geçenlerin içerisinden seçilen örnekler üzerinden ve namusunu kurtarmak sebebiyle kısıtlanmış olarak gösterilecektir.

Heinrich Leopold Wagner'in 1776 yılında Evchen Humbrecht'in çocuğunu korku ve ümitsizlik sebebiyle öldürmesini anlattığı *Kindermörderin* (Evlat Katili) adlı tiyatro oyunu (Frenzel, 2004:221) ilk örneğimizdir. Wagner'in oyununun ilk sahnesi bir genelevde geçmektedir ve bu o dönemde sürdürülen mahkemeler sebebiyle toplumun artık kanıksadığı infantisid'e kıyasla tabu bir konudur seyirci için (Kalelioğlu, 2012: 26). Eserde, başkahraman Evchen Humbrecht, annesiyle birlikte babasından gizli, kiracıları Teğmen Gröningseck ile bir davete katılır. Davet sonrasında Gröningseck onları bahsi geçen geneleve götürür ve Bayan Humbrecht'in içeceğine ilaç koyarak Evchen'e tecavüz eder. Çok korkan Evchen'in tek umudu evlenip namusunu kurtarmaktır, ancak bir askerin halktan biriyle evlenemeyeceği de bilinmektedir. İkinci bölümde ailenin ve kilisenin baskısı ve bu evliliğin gerçekleşmeyeceği anlatılmaktadır. Eserin dördüncü ve beşinci bölümlerinde ise başkahraman Evchen'in korkuları ve evden kaçışı yer almaktadır. Son bölümde Marthan adında bir kadının yanına sığınan Evchen, annesinin ölüm haberini alır ve ilerleyen sahnelerde bir ninni eşliğinde, babasının adıyla andığı bebeğini öldürür. Tüm kahramanların aktif olduğu son kısımda ise yazar, olay örgüsünün tamamlanmasını seyircinin hayal dünyasına bırakır (a.g.e. s. 27-38).

Bu konuyu aynı dönemde işleyen bir diğer eser ise 1776 yılında din adamı Karl Friedrich Stäudlin tarafında yazılan *Seltha, die Kindermörderin* (Çocuk Katili Seltha) adlı şiirdir (Karthaus, 2007: 114). Stäudlin'in monolog şeklinde yazdığı şiir, çocuğunu öldüren bir kadının duygularını anlatmaktadır. Monolog, şiirin ikinci ve üçüncü kıtasında bölünmektedir ve bu kısımda anne ve babaya uygulanacak ceza üzerinde durulmaktadır (Peters, 2001: 148). Seltha, acısını ve bu duruma sebep olduğunu düşündüğü adamı kendisi cezalandırmak istediğini altıncı kıtada şu şekilde ifade etmektedir:

*“Korku dolu her rüyada
Benim ve çocuğumun resmi
Bakışında karşına çıkacak!
Duyacaksın lanetimi – göreceksin
Öldürülenin kan damlalarının
Alına ve yanağına yapıştığını.”*

(Stäudlin'den akt. Peters, 2001: 148)⁴

Yerde hala gülümseyerek yatan çocuğunu gören kadın pişmanlık duymaktadır ve bunun için idam cezasına çarptırılmak ister. Yazar, salt motif üzerinde durmaktansa ilahi adalet ve cezalandırmaya da dikkat çekmektedir (Peters, 2001: 148). Acı yüklü anne, yaptıklarından pişmandır ve buna sebep olan adama çok kızgındır. Öfkesini ise şiirin neredeyse tamamında okuyucuya hissettirmektedir.

⁴ Bu çalışmada alıntılanan örnekler yazar tarafından çevrilmiştir.

Alman Edebiyatının en önemli isimlerinden Johann Wolfgang von Goethe de bu etkili konuyu işleyenler arasındadır. Onun farkı ise, yazar olmasının yanında hukukçu olarak bu davalarla meşgul olmasından kaynaklanmaktadır. Gizli danışma kurulu üyesi olarak gördüğü davalar arasında bulunan, Susanna Margaretha Brandt davası, onun Faust eserinde geçen *Gretchen – Tragödie*'sine (Gretchen Trajedisi) ilham kaynağı olmuştur (Schultz, 2001: 196). Zira kılıçla infaz edilen Brandt'ın hayatı oldukça zor geçmiştir. Anne babasını kaybeden kadın, o dönemde evli olan kız kardeşinin yanına taşınmamış ve ilişki kurduğu Hollandalı usta da onu yarı yolda bırakıp Petersburg dolaylarına taşınmıştır (Häßler; Häßler, 2008: 21-22). 11 Nisan 1783 tarihinde çocuğunu doğuran ve sonrasında bebeğini bıçaklayarak ve boğarak öldüren Anna Katharina Höhn davası da çok önem taşıyan bir örnektir. Goethe, Höhn'ün de idam cezasına çarptırılmasını onaylamış ve desteklemiştir (Soyka, 2005: 83).

Goethe'nin bu hassas konu üzerinde çok durduğu, *Vor Gericht* (Mahkemede) adını verdiği şiir ile de anlaşılmaktadır. Dört kıtadan oluşan şiir, adından anlaşacağı üzere bir davada geçmektedir ve bir annenin, onu sorgulayan papaz ve savcıya haykırışı niteliğindedir.

Kimden olduğunu söylemem size.

Bedenimdeki yavrurumun.

“Tü” diye tükürürsünüz “şu fahişe” diye.

Fakat ben iffetli bir kadınum.

Kiminle cesaret ettim söylemem size.

Benim sevgilim, sevgi dolu ve iyidir.

Altın bir kolyesi vardır boynunda.

Hasır şapka takar kafasına.

İster alay edilsin, ister hor görülsün.

Yalnız taşırım bu değersizliği.

Ben onu tanırım, o beni tanır.

Ve Tanrı da haberdardır.

Sizler Bay Papaz ve Bay Savcı.

Rica ediyorum, rahat bırakın beni!

O benim çocuğum ve benim çocuğum kalacak.

Vermeyeceksiniz ki bana daha fazlasını.

(<http://gutenberg.spiegel.de/buch/johann-wolfgang-goethe-gedichte-3670/8>, son erişim: 01.02.2017)

Goethe'nin şiiri, adeta bir tiyatro eserinin yan metni gibi çıkmaktadır karşımıza. Bir mahkemede hamile kadın kendisini kilise ve mahkeme yetkililerine karşı savunmaktadır.

Bu tür bir savunma 18. yüzyıl baladlarında çok karşımıza çıkmamaktadır aslında, zira o dönemin toplumsal ve bürokratik yapısı buna uygun değildir (Moeninghoff, 2000: 84). Şiirin genelinden kadının onu yarı yolda bırakan adama olan sadakati anlaşılmaktadır. Bunun yanı sıra metinden sadece ilahi bir gücün onu sorgulayabileceğini ve papazın ve savcının onun için hiçbir önem taşımadığını ifade ettiği görülmektedir. Ayrıca, öldürülen çocukla ilgili detay verilmemesi de dikkat çekicidir. Kadının bu cinayeti nasıl işlediği, merhumun o anki durumu ve babanın kim ve nerede olduğu bilgisi de okura aktarılmamıştır.

Alman yazar Patrick Süskind'in 1985 yılında yayımladığı *Das Parfum* (Koku) adlı eseri de Aydınlanma Döneminde bir annenin namusunu kurtarmak için çocuğunu öldürmesi ile başlamaktadır. Evlilik dışı birçok çocuk dünyaya getiren genç kadın, bunları çalıştığı balık tezgâhının altında doğurmuş ve orada ölüme terk etmiştir. Eserin kahramanı olan Jean-Baptiste Grenouille ise hayatta kalmayı başarmıştır. Çünkü annesi onu yok edmeden önce bayılmıştır. Ancak tuhaf ama yetenekli bu çocuğun hayatta kalması, annesinin darağacında asılmasına sebep olmuştur. Süskind, eserinde kısa tuttuğu bu bölümü en ince ayrıntılarına kadar anlatmış ve Aydınlanma Döneminde çok yaygın olan bu konuyu es geçmemiştir.

"Grenouille'un annesi, sancılar başladığında Rue aux Fers'de bir balık tezgâhında duruyor ve daha önce içini ayıkladığı mezgitin pullarını temizliyordu." (Süskind, 1985: 7)

Eserin ilk bölümünde öncelikle evlilik dışı bir ilişkiden hamile olan annenin ne iş yaptığı ve doğum esnasında nerede olduğu anlaşılmaktadır. Kadının daha önce de evlilik dışı doğumlar yaptığı ve bunları da bahsi geçen tezgâhta doğurup ölüme terk ettiği ise sonrasında okura aktarılmaktadır

"Artık tek istediği sancısının geçmesiydi, bu iğrenç doğumu olabildiğince hızlı atlatmak istiyordu. Onun beşincisiydi. Öncekilerin hepsini buradaki balık tezgâhında doğurmuştu ve hepsi ya ölü doğum ya da yarı ölü doğumdur, çünkü içinden çıkan kanlı et, uzun süre yerde duran balık artıklarından çok farklı değildi ve daha uzun da yaşanıyordu ve akşam yerde ne varsa süpürülüp el arabasıyla karşıya mezarlığa ya da aşağıya nehre götürülüyordu." (Süskind, 1985: 7-8)

Okur için çok detaylı ve soğukkanlılıkla anlatılmış bu sahne elbette o dönemde gerçekleşen vakalarla örtüşmektedir. Alıntılanan kısımdan, fark edilmedikçe bu tür vakalarının önüne geçilemediği ve kadın için de bu durumun normalleştiği görülmektedir. Annenin, evladına hiçbir duygusal bağlılık duymadığı ve namusunu kurtarmak, özellikle de ifşa olmamak için bu olayı kabullendiği de eserden anlaşılmaktadır. Eserin aynı bölümünde anne figürünün hala çok genç olduğu ve aslında bu hayatı benimsemediği okura aktarılmaktadır.

"Bugün de öyle olmalıydı ve henüz genç bir kadın olan, yirmilerinin ortasında, hala çok güzel görünen ve ağızda neredeyse dişlerinin tamamı ve kafasında saçları bulunan; gut, frengi ve hafif bir verem dışında ciddi bir hastalığı bulunmayan; uzun yaşayacağını, belki beş belki on yıl daha ve belki de evlenebileceğini ve dul bir ustanın saygıdeğer eşi olarak örneğin gerçek çocuklara sahip olabileceğini umut eden Grenouille'un annesi..." (Süskind, 1985: 8)

Bu alıntıdan anlaşılacağı üzere anne aslında bu hayatı tercih etmemiş, koşullar onu bu duruma sürüklemiştir. Hala umudu olan annenin aslında "gerçek" bir çocuk istediği de aşikârdır.

"Ve suçunu kabul edip bu "şeyi" de, daha önce dört tanesine yaptığı gibi kesinlikle ölüme bırakacağını itiraf edince, yargılanıp, mükerrer evlat cinayetinden hüküm giymiş ve birkaç hafta sonra Place de Grève'de kafası uçurulmuştu." (Süskind, 1985: 9)

Bu kısımda ise annenin evlat cinayetini kabul etmesi üzerine giydiği hüküm anlatılmaktadır. Adalet karşısında gerçekleri anlatan anneye ağır bir ceza verilmiştir.

Sonuç

Evlat cinayeti olarak bilinen infantisid vakası, farklı sebeplere dayansa da farklı yüzyıllarda karşımıza çıkmaktadır. Bir sorunsal olarak bu vaka görüldüğü üzere edebiyatta da ele alınmıştır. Dünya literatüründe önemli bir motif olan ve Hedios tarafından yazıya geçirilen Medea, bu konunun eskiliğini ve güncelliğini koruduğunu gözler önüne sermektedir. Elbette Alman Edebiyat tarihinde de evlat cinayeti önemli bir konu olmuştur ve hatta örneklerine Ortaçağ Edebiyatında rastlamak mümkündür. Özellikle 18. yüzyılda Alman edebiyatı içerisinde yer alan eserlerde bu konu önemli yazarlar tarafından işlenmiş ve bu vesileyle dönemin toplumsal yapısı ve namus algısını gözler önüne serilmiştir. Dolaylı bir şekilde de olsa toplumun bu cinayetlere verdiği tepki ve cezai hükümler eserlerde yerini almıştır. Zaman içerisinde değişen toplumsal algı ve yasalar ise bu konunun gerçek hayatta görülme sıklığını ve ne kadar önem taşıdığını yansıtmaktadır. Bu vakanın bu dönem içerisinde oldukça fazla rastlanmasının başlıca sebebi ise, genelde ailesiz kalan kadınların şehre göç etmesi, yanlarına taşıdıkları ailenin beyi veya oğlu tarafından istismar edilmesi veyahut onlardan birine âşık olması, sonucunda da kendini yalnız ve savunmasız hissetmesinden kaynaklanmaktadır. Örnek olarak seçilen eserlerden, ifşa olmak istemeyen kadınların, bu suçu korkuyla işlemiş olduğu eserlerden anlaşılmaktadır. Goethe, Wagner, Schiller ve Hebbel gibi önemli yazarlar ise sadece bu vaka üzerinde durmamış, okura o dönemin toplumsal yapısına bağlı olarak gelişen namus ve ahlak anlayışını da aktarmışlardır. Öyle ki Postmodern Edebiyat içerisinde Süskind'in 18. yüzyıl Fransa'sını da betimlediği eserinde kısa dahi olsa bu konuya yer verilmiştir. Bu da 18. yüzyılda Avrupa'da bu konunun ne denli ciddiye alındığını tekrar göstermektedir.

Kaynakça

- Aşkit, Ç. (2006). *Yargısal Söylev Türünde Cicero'nun Kuramları ve Uygulamaları*. Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü (Yüksek Lisans Tezi)
- Bachmann, A. (2005). *Von wem ich's habe das sag ich euch nicht*. Goethes 'Vor Gericht' gegen die Konventionen seiner Zeit. Grin Verlag.
- Bischoff, N. (2006). *Die Darstellung des Kindsmords im Deutschen Drama. H.L. Wagners „Die Kindermörderin“ und Goethes „Faust I“* Diplomica Verlag.
- Bozankaya, N. (2010). *Neonatzid: de rechtliche Reaktion auf die Tötung Neugeborener; eine strafrechtliche Untersuchung anhand von Aktenanalysen*. Berlin: Lit Verlag.
- Deutsch, C.C. (2008). *Die strafrechtliche Behandlung der Kindstötung in Preußen vom Ausgang des 18. Jahrhunderts bis zur Gegenwart in der Bundesrepublik*. İçinde Häßler, F.; Schepker, R.; Schläfke, D. *Kindstod und Kindstötung*. Berlin: MWV Medizinisch Wissenschaftliche Verlagsgesellschaft.
- Fink, G. (1993). *Who's Who in der Antiken Mythologie*. München: Deutscher Taschenbuchverlag GmbH & Co. KG.
- Frenzel, E. (1988). *Motive der Weltliteratur*. Stuttgart: Alfred Kröner Verlag.
- Frenzel, H.A.; Frenzel, El. (2004). *Daten Deutscher Dichtung*. Band 1. München: Deutscher Taschenbuch Verlag GmbH.
- Gebel, H. (2006). *Der Neonatzid – Wenn Mütter ihr Neugeborenes töten: Eine Annäherung*. Grin Verlag.
- Häßler, G.; Häßler, F. (2008). *Kindstötung in der Literatur*. İçinde Häßler, F.; Schepker, R.; Schläfke, D. *Kindstod und Kindstötung*. Berlin: MWV Medizinisch Wissenschaftliche Verlagsgesellschaft. S. 21-31

- Häßler, G.; Häßler, F. (2008). *Kindstötung in der Rechtsgeschichte*. İçinde Häßler, F.; Schepker, R.; Schläfke, D. *Kindstod und Kindstötung*. Berlin: MWV Medizinisch Wissenschaftliche Verlagsgesellschaft. S. 31-55
- Kalelioğlu, B. (2012). *Kindsmord im Sturm und Drang. Eine Analyse unter der Berücksichtigung des aufkommenden Freiheitsgedankens* (Yüksek Lisans Tezi). Dalhousie University.
- Karthus, U. (2007). *Sturm und Drang: Epoche-Werke-Wirkung*. München: C.H. Beck oHG.
- Krause, D. (2002). *Kinder als Opfer – Kinderopfer. Zur Interpretation antiker und prähistorischer "Sonderbestattungen" von Säuglingen und Kleinkindern*. İçinde Alt, K.W.; Kemkes-Grotenthaler A. (2002) *Kinderwelten: Anthropologie - Geschichte – Kulturvergleich*. Köln: Böhlau Verlag GmbH&Cie.S.171 -187
- Labouvie, e. (2012). *Kindsmord in der Frühen Neuzeit: Spurensuche zwischen Gewalt, verlorener Ehre und der Ökonomie des weiblichen Körpers*. İçinde (Hg.) Metz – Becker, M. *Kindsmord und Neonatizid. Kulturwissenschaftliche Perspektiven auf die Geschichte des Kindstötung*. Marburg: Jonas Verlag.
- Lembacher, S. (1996). *Euripides Medea und Christa Wolfs Medea Stimmen*. Grin Verlag.
- Millet, V. (2008). *Germanische Heldendichtung im Mittelalter: Eine Einführung*. Berlin: Walter de Gruyter GmbH&Co.
- Moeninghoff, B. (2000). *Goethes Gedichttitel*. Berlin: Walter de Gruyter GmbH&Co.
- Peters, K. (2001). *Der Kindsmord als schöne Kunst betrachtet: eine motivgeschichtliche Untersuchung der Literatur des 18. Jahrhunderts*. Würzburg: Verlag Königshausen & Neumann GmbH.
- Rothmann, K. (2003). *Kleine Geschichte der deutschen Literatur*. Stuttgart: Philipp Reclam jun GmbH&Co.
- Schultz, U. (2001). *Große Prozesse. Recht und Gerechtigkeit in der Geschichte*. München: Verlag C.H. Beck oHG.
- Soyka, M. (2005). *Wenn Frauen töten. Psychiatrische Annäherung an das Phänomen weiblicher Gewalt*. Suttgart: Schattauer GmbH.
- Süskind, P. (1985). *Das Parfum. Die Geschichte eines Mörders*. Diogenes Verlag.
- Ulbricht, O. (1997). *Kindsmord in der Frühen Neuzeit. (Gerhard, U. Frauen in der Geschichte des Rechts. Von der Frühen Neuzeit bis zu Gegenwart.)* München: C.H. Beck'sche Verlagsbuchhandlung.
- <http://gutenberg.spiegel.de/buch/johann-wolfgang-goethe-gedichte-3670/8> (son erişim: 01.02.2017)